Valiokunnan lausunto SuVL 11/2018 vp– E 91/2018 vp

Suuri valiokunta

Valtioneuvoston selvitys: Euroopan komission tiedonanto toissijaisuusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen aseman vahvistamisesta EU:n päätöksenteossa; sääntelyn toimivuus

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Euroopan komission tiedonanto toissijaisuusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen aseman vahvistamisesta EU:n päätöksenteossa; sääntelyn toimivuus (E 91/2018 vp): Asia on saapunut eduskuntaan.

Asiantuntijat

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Euroopan komission tiedonannossa käsitellään keinoja tehostaa toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen noudattamista unionin lainsäädäntötyössä. Toimenpiteet merkitsevät lähinnä olemassa olevien menettelyjen tarkistamista. Tiedonannon toimenpide-ehdotuksia on tarkoitus tarkentaa alkuvuodesta 2019, kun komissio julkaisee paremman sääntelyn toimia koskevan tilannekatsauksensa. Komissio toivoo tiedonannon ja sitä koskevien keskustelujen tarjoavan aineksia Sibiussa, Romaniassa 9.5.2019 järjestettävään epävirallliseen päämieskokoukseen, jossa on tarkoitus valmistella Eurooppa-neuvoston vuosien 2019—2024 strategista ohjelmaa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu tiedonannon ehdotuksiin myönteisesti. Toistojen välttämiseksi viitataan yksityiskohtien osalta valtioneuvoston selvitykseen.

Valmis
5.0

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta pitää pääosin myönteisinä komission tiedonannossa esitettyjä toimenpiteitä ja arvioi, että ne joustavoittavat toissijaisuusmenettelyä. Valiokunta huomauttaa kuitenkin, että toissijaisuusmenettelyn tehostaminen ei itsessään ole riittävä vastaus kysymykseen kansallisten parlamenttien osallisuudesta lainsäädäntöön.

Suomi on jo pitkään arvioinut, että kansallisille parlamenteille annettu mahdollisuus osallistua toissijaisuusperiaatteen noudattamisen valvontaan ei ole tehokas tapa edistää kansallisten parlamenttien vaikutusvaltaa ja osallisuutta unionin politiikkaan. Mahdollisuus esittää jälkikäteen huomautuksia komissiolle sen jo antamista ehdotuksista on lähtökohtaisesti tehotonta silloin, kun lainsäätämismenettely on jo siirtynyt neuvostoon ja Euroopan parlamenttiin.

Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen monet kansalliset parlamentit ovat käyttäneet hyväksi sopimuksen mahdollistamat perustellut lausunnot keinona tuoda näkyviin mielipiteensä komission säädösehdotuksista. Monet perustellut lausunnot käsittelevät käytännössä säädösehdotusten sisältökysymyksiä eikä niinkään niiden toissijaisuusperiaatteen mukaisuutta. Kansallisten parlamenttien kesken on vain kerran löytynyt riittävä määrävähemmistö nk. keltaisen kortin menettelyn käynnistämiseksi.

Suuri valiokunta pitää tarpeellisena, että toissijaisuusperiaatetta koskevaa keskustelua laajennetaan koskemaan kysymystä siitä, miten kansallisten parlamenttien lainsäädännön sisältöä koskevat näkemykset kuullaan unionin lainsäädäntöprosessissa. Toissijaisuusperiaate on erittäin tärkeä, joskin sitä vastaan rikotaan erittäin harvoin. Suurempana ongelmana valiokunta pitää sitä, että useimpia kansallisia parlamentteja sivuutetaan unionin lainsäädäntömenettelyssä.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta katsoo, että kansallisten parlamenttien näkemykset voidaan parhaiten huomioida kansallisella tasolla parlamentin ja hallituksen yhteistyötä kehittämällä. Valiokunta muistuttaa, että valtaosa unionin jäsenvaltioista voisi perustuslakinsa mukaan niin halutessaan vahvistaa kansallisin päätöksin EU-kannanmuodostuksen parlamentaarista valvontaa.

Suuri valiokunta uusii keskustelun avauksena ennen Sibiun huippukokousta vuonna 2014 tekemänsä ehdotuksen (SuVM 1/2014 vp), että Suomi ajaa aktiivisesti toissijaisuusmenettelyä koskevaa menettelytavan muutosta: Kansallisten parlamenttien tekemät huomautukset tulee esitellä neuvoston työryhmäkäsittelyssä. Niitä tulisi olla myös valmius kommentoida, mielellään huomautuksen esittäneen parlamentin kotivaltion edustajan toimesta. Tämä johtaisi parlamenttien huomautusten sisällyttämiseen varsinaiseen lainsäädäntöprosessiin. Se samalla vastaisi siihen toissijaisuusmenettelyyn liittyvään ongelmaan, että kansallinen parlamentti ja sille vastuunalainen hallitus voivat esittää keskenään ristiriitaisia kantoja säädösehdotuksen toissijaisuusperiaatteen mukaisuudesta.

Lainsäädäntövaltaa käyttävien alueparlamenttien asema

Ahvenanmaan maakunnan hallitus on lausunnossaan suurelle valiokunnalle esittänyt, että Ahvenanmaan maakuntapäivät tulee toissijaisuusmenettelyssä rinnastaa eduskuntaan silloin, kun komission ehdotus koskee maakunnan toimivallassa olevaa asiaa. Lisäksi lainsäädäntövaltaa omaa-

vien itsehallintoalueiden edustus komission Refit-hankkeen ohjauksessa tulee maakunnan hallituksen mielestä vahvistaa.

Valiokunta toteaa, että Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanta on Ahvenanmaan itsehallintolain mukaisen järjestelmän kannalta ymmärrettävä. Valiokunta kuitenkin muistuttaa nykyisen toissijaisuusmenettelyn perustuvan EU:n perussopimuksen määräyksiin, joiden tarkistamista on ymmärrettävä pidemmän aikavälin hankkeena. Viitaten edellä toissijaisuusmenettelystä lausumaansa valiokunta muistuttaa lisäksi, että Ahvenanmaan maakuntapäivät voi jo nyt — samoin kuin kansalliset parlamentit ja myös ei-valtiolliset toimijat — olla suoraan yhteydessä Euroopan komissioon kaikissa maakuntapäivien aiheellisiksi katsomissa asioissa. Valiokunta muistuttaa, että epämuodollinen kirjeenvaihto on keinona vaikuttaa komissioon moninkertaisesti tärkeämpää kuin muihin tarkoituksiin tarkoitettu toissijaisuusmenettely.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Suuri valiokunta ilmoittaa,

että valtioneuvosto ottaa edellä esitetyn huomioon.

Valiokunnan lausunto SuVL 11/2018 vp

Helsingissä 30.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Arto Satonen kok
2. varapuheenjohtaja Tytti Tuppurainen sd
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Sari Essayah kd
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Kimmo Kivelä sin
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Anne Louhelainen sin
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Ville Niinistö vihr
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Martti Talja kesk
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
varajäsen Ari Jalonen sin
varajäsen Jukka Kopra kok
varajäsen Arto Pirttilahti kesk
varajäsen Juha Pylväs kesk
varajäsen Juha Rehula kesk
varajäsen Ville Tavio ps
varajäsen Maria Tolppanen sd
varajäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Peter Saramo